

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Stemmespild - Splittelse

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1919

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 4

Kommentar: Særtryk efter Dagblad for Industri og Haandværk for 12. Decbr. 1919

Relateret:

Relateret:

Copyright: Det Kongelige Bibliotek

„Stemmespild“ — „Splittelse“.

(Særlig efter „Dagblad for Industri og Haandværk“ for 12. Decbr. 1919)

Naar man følger Diskussionerne omkring i Landet, hvor nye Partier træder frem — særlig vel Erhvervspartiet — møder man hos mange en Frygt for, at saadanne Partiers Fremtræden vil føre til „Stemmespild“, saaledes at de borgerlige Partiers samlede Styrke overfor Radikal-Socialismen derved kan blive svækket.

Denne Frygt bunder asbenbart i, at Folk i Almindelighed slet ikke gør sig klart, at vi nu lever under Forholdstalsvalgmaanden, der slet ikke medfører Stemmespild.

Under den gamle Flertals-Valgmaade var Stemmespildet lidt overordenligt. Hvis et Parti sad inde med lidt over Halvdelen af Vælgerne Stemmer Landet over, kunde det faa alle Rigsdagsmandaterne, og alle andre Partiers Stemmer var da rent spildte, selv om de udgjorde tæt ved Halvdelen af Vælgerne. Ja, hyppigt kunde Flertallet af Vælgerfolkets Stemmer saaledes gaa til Spilde, nemlig naar der pænnemæssige stod 3 eller flere Kandidater paa Valgtribunerne, saaledes at kun et relativt Flertal — altsaa et faktisk Mindretal — gik af med Sejren. Alle øvrige fik da slet ingen Representation.

Men saaledes er det jo slet ikke nu. I Hovedstaden har vi rent Forholdstalsvalg — Listevalg — og der vil jo enhver Retning, som raader over en Ubedydelighed mere end $\frac{1}{10}$, af de afgivne Stemmer være sikker paa at vinde et af Stadens 24 Mandater. Altsaa kan kun smaa Partier, der ikke kan samle 4 Procent af de afgivne Stemmer, komme til at spilde disse; eller større Partier, der har et Overskud af Stemmer, som ikke beløber sig til 4 Procent af det samlede afgivne Stemmetal, kan komme til at spilde dette lille Stemmetal — men ikke mere.

Ude i Landet har vi ganske vist Kredsvvalg, der — ligesom under det gamle System — fører til, at den vælges, som har faaet flest Stemmer. Men de Partier, hvis Kandidater ikke bliver valgt ved Kredsvvalgene, spilder under det nuværende System slet ikke de Stemmer, de har afgivet som Mindretal; Stemmerne bliver jo nemlig lagt sammen med Partiets Stemmer i alle andre Valgkredse, saaledes at der fremkommer et samlet Antal af urepræsenterede Stemmer for hvert Parti for hele Jylland eller for de samlede Østiflter; og for disse samlede Stemmetal faar hvert af Partierne fuld Valuta gennem Tillægsmandater.

Det viste sig saaledes ved Valgene i 1918, at et Antal af 6005 Stemmer gennemsnitlig gav et Folketingsmandat for Jylland, og med dette Tal blev da alle Parti-

ers Stemmetal divideret. De fik da hver saa mange Folketingsmænd, som de havde 6005 Stemmer til: hvad de ikke havde skaffet sig som Kredsvvalgte, fik de som Tillægsmandater. Endersultatet blev, at det radikale Parti havde Stemmer til 6,53 Mandater, det konservative Parti til 6,47 Mandater. Da der var 13 Mandater at fordele, fik de Radikale, som havde den højeste Brøk, de 7, mens de Konservative fik 6; da de Radikale havde faaet to Folketingsmænd kredsvvalgte, fik de herefter 5 Tillægsmandater, men de Konservative, som ingen kredsvvalgte Folketingsmænd havde, fik 6 Tillægsmandater for alle deres Stemmer — undtagen for Brøken $\frac{1}{100}$.

Hvis man vil være meget nøjeregnende, kan man jo sige: Her var dog et Stemmespild, thi de Konservative fik intet for de Stemmer til mindre end et halvt Mandat, som de havde tilovers. Men saa skal man huske, at det ikke var i nogen enkelt Kreds, de havde et saadant Overskud — det kan under den nuværende Valglov slet ikke forekomme; det var ved Sammenlægning af Partiets Stemmer i 51 jyske Valgkredse. Resultatet fremkom, og ingen menneskelig Magt vil kunne afpasse Stemmetallene i enhver af disse mange Kredse saaledes, at Endersultatet netop slaar til til et lige Antal Folketingsmænd.

Paa Øerne var noget ganske tilsvarende Tilfældet. Der havde de Konservative Stemmer til 7,38 Mandater og fik 7, mens Venstre havde Stemmer til 10,62 Mandater og fik 11. Og det vil altid være saaledes: Hvad der kan spildes, er for hele Jylland eller de samlede Østiflter kun en Brøkdel af et Mandat — aldrig et helt Mandat. Og hvis den meget omtalte „sorte Streg“ stilles, saa Tillægsmandaterne opgøres for hele Landet, saa vil „Stemmespildet“ for det samlede Danmark reduceres til en saadan Brøk for hvert af Partierne. Med andre Ord: Stemmespildet finder slet ikke Sted under Forholdstalsvalgmaanden.

Akkurat lige saa grundløs er den Frygt, som særlig synes at gøre sig gældende i det konservative Parti, for at Erhvervspartiets Fremtræden skal skabe en Splittelse i de borgerlige Partiers Rækker, som kan komme Borgerstandens social-radikale Modstandere til Gode.

Lad os først tage Forholdet i Hovedstaden, hvor Erhvervspartiet sidst fik tæt ved 12,000 Stemmer; det var 36—3700 Stemmer mere end Partiet havde behovet for at sætte sin Kandidat igennem; og hvis man gik ud fra, at alle de

36—3700 Stemmer var tagne fra det konservative Parti, hvad der i Virkeligheden langt fra er Tilfældet — kunde man jo antage, at dette Parti vilde have faaet en Folketingsmand mere, hvis de nævnte Stemmer ikke var fradraget det. Men nu viser en Beregning, som det er let at udføre, at dette slet ikke er Tilfældet; selv om det konservative Parti havde faaet alle de 36—3700 Stemmer, vilde det ikke have faaet et eneste Mandat mere end de 6, der tilfaldt det!*) Hvis man vil sige, at de oftnævnte Stemmer var spildte, maa det kun være for Erhvervspartiet selv — ikke for noget som helst andet Parti.

Vender vi os saa til Provinserne, maa vi erindre, at det konservative Parti i hele Landet kun fik 2 Kandidater kredsvvalgte (i Gentofte og Faaborg, slet ingen i Jylland); men det fik fuld Valuta for alle sine Stemmer i 11 Tillægsmandater: 6 i Jylland og 5 paa Øerne. Altsaa er der asbenbart ikke megen Mulighed for, at nye Partier kan gøre dette Parti Skade ved Kredsvalgene. Men skulde Partiet ved en mindre Aigang af Stemmer miste sine kredsvvalgte Mandater, er der jo næsten Sikkerhed for, at det vil faa Tillægsmandater i Stedet. Og skulde det lide en større Afgang af Stemmer — skulde det f. Eks. i Gentoftekredsen miste alle de 2034 Stemmer, som det havde forud for sin færligste Modkandidat, og i Faaborgkredsen alle de 700 Stemmer, som dets Forspring der udgjorde — saa vilde asbenbart det Parti, f. Eks. Erhvervspartiet, som fratog det saa betydeligt et Stemmetal, selv faa de Mandater, som Partiet mistede. Og heller ikke i dette Tilfælde blev der da Splittelse, thi Erhvervspartiet er jo ikke et daarligere borgerligt Parti end det konservative, det er jo Borgerbevægelsens eget Parti!

Men lovrigt beror jo som sagt den Frygt, der synes at herske hos det konservative Parti, for at Erhvervspartiet skal „splitte“ de borgerlige Partier, jo paa en fuldstændig Fiktion. Det er jo en velbekendt Ting, at Erhvervspartiet rekrutteres fra alle gamle Partier og ikke mindst fra radikal Side, ja, endogsaa fra Socialdemokratiet. Og netop derved har Erhvervspartiet bedre Betingelser for at samle og styrke Borgerstanden end noget af de gamle Partier — det konservative iberegnet — kan have.

J.—L.

*) Naar Landstingsmand Piper paa et Møde i Vedbæk hævdede, at det konservative Parti kunde have faaet to Stemmer flere ved at lade disse Stemmer, er dette altsaa ganske urigtigt.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk